Директору
Національного еколого-
натуралістичного центру
учнівської молоді,
доктору педагогічних наук
В.В. ВЕРБИЦЬКОМУ

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Відповідно до Вашого наказу № 7/В від 22.10. 2026 року з 26 по 30 жовтня цього року я перебувала у відрядженні у Закарпатській області з метою «Здійснення координаційно-методичного супроводу діяльності закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напряму».

У присутності в.о. директора Комунального закладу позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» Закарпатської обласної ради Світлани Ганущиної та заступника директора з навчально-методичної роботи Надії Ганько, зав. відділом екології та захисту довкілля Оксани Кремінь ознайомилась зі змістом роботи закладу та зокрема, профільного відділу. За участі педагогів закладу проведено Круглий стіл з питань розвитку еколого-натуралістичного напряму позашкільної освіти в регіоні.

Комунальний заклад позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» – комплексний заклад позашкільної освіти, що здійснює координаційно-методичну, освітню, навчально-методичну, організаційно-масову, навчально-тренувальну діяльність за туристсько-краєзнавчим, військово-патріотичним, еколого-натуралістичним, науково-технічним, художньо-естетичним, фізкультурно-спортивним, дослідницько-експериментальним, соціально-реабілітаційним напрямами. Заклад створений шляхом реорганізації центрів – Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, комунального закладу «Закарпатський центру туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді» Закарпатської обласної ради, Закарпатського обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді та Закарпатського обласного палацу дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» рішенням Восьмої сесії VШ скликання Закарпатської обласної ради від 15.12.2022 року. Напрями роботи центрів збережені.

Відповідно до Статуту Комунального закладу позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» Закарпатської обласної ради (затверджений Рішенням обласної ради 15.12.2022 № 726), педагогічний колектив закладу спрямовує свою діяльність на створення умов для надання якісних освітніх послуг дітям та учнівській молоді.

Відділ екології і захисту довкілля об’єднує гуртки еколого-натуралістичного напряму, координує позакласну та позашкільну еколого-натуралістичну роботу в освітніх закладах області, спрямовує свою діяльність на розвиток еколого-натуралістичної освіти в територіальних громадах регіону, інформаційне та програмно-методичне забезпечення закладів позашкільної та

загальної середньої освіти. Упродовж 2026 року проведено: семінари обласного рівня, засідання методичних об'єднань керівників профільних гуртків, майстер-класи, консультації щодо участі у обласних та всеукраїнських конкурсах; консультації щодо розроблення навчальних програм та методичних матеріалів.

З актуальних питань розвитку позашкільної освіти у вересні 2026 року проведено *обласний семінар „Позашкілля Закарпаття: від традицій до інновацій".* Захід став майданчиком для професійного спілкування, обміну досвідом, презентації інноваційних педагогічних практик педагогів закладів загальної й позашкільної освіти міста Ужгорода та територіальних громад області. Представлений досвід педагогів у поєднанні із сучасними технологіями, проєктною, дослідницькою та STEAM-діяльністю створює нові можливості для розвитку ключових компетентностей учнівства.

Особлива увага приділяється консультуванню, наданню методичної допомоги педагогам області щодо проведення позашкільної та позакласної роботи в умовах воєнного часу. Консультації надаються через мережу інформаційно-комунікаційного обслуговування: електронну пошту padiyun@ukr.net, сторінки закладу у соціальних мережах.

Еколого-натуралістична робота із закладами позашкільної освіти у Закарпатській області має розгалужену структуру: реалізується у профільних, комплексних закладах позашкільної освіти та ЗЗСО. Основні форми роботи еколого-натуралістичного напряму в регіоні включають: гурткову роботу, масові заходи, науково-дослідницьку діяльність.

Гурткова робота еколого-натуралістичного напряму представлена у закладах позашкільної освіти:

- КЗПО «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» Закарпатської обласної ради (29 гуртків – 386 вихованців/вихованок);

Еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді Виноградівської міської ради («Природознавці», «Екологія для допитливих», «Друзі природи», «Екологічний дизайн», «Квітникарство», «Природа рідного краю» (34 гуртки - 605 вихованців/вихованок);

Мукачівському центрі позашкільної освіти Мукачівської міської ради («Природа рідного краю; «Країна і ТваринІЯ», «Дитина і охорона довкілля» (11 гуртків – 165 вихованців/вихованок) ;

- КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради («Основи природничої відеозйомки», «Екодизайн», «Фотонатуралісти» (4 гуртки - 60 вихованців/вихованок);
- Центрі позашкільної освіти «Простір» Королівської селищної ради Берегівського району (2 гуртки – 30 вихованців/вихованок).

Загалом на базі профільних та комплексних закладів позашкільної освіти організовано діяльність 80 еколого-натуралістичних гуртків, в яких навчаються 1246 вихованців/вихованок. Відповідно: у міських поселеннях - 69 гуртків - 1082

вихованці/вихованки; у сільській місцевості - 11 гуртків - 164 вихованці/вихованки.

Зазначені заклади позашкільної освіти є важливими осередками еколого-натуралістичної освіти в громадах області.

Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області (в.о. директора *Світлана Шереш*), увійшов до Переліку найбільших закладів позашкільної освіти державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України (Наказ №634 від 15.04.2026р.). Включення закладу до цього переліку підтверджує високий рівень організації освітньої діяльності, розширення можливостей для розвитку дітей та послідовне зростання закладу.

У Мукачівському центрі позашкільної освіти Мукачівської міської ради (директор Галина Лихтей) збережена матеріальна база еколого-натуралістичного центру: навчально-дослідна земельну ділянка площею 0,75 га, зелений клас, куточок живої природи, навчально-дослідний тваринницький комплекс. Учнівський дендрологічний парк, який згідно рішення Закарпатської обласної ради від 22 червня 2005 року №541 віднесений до об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, є відомим екскурсійним об'єктом, місцем проведення дослідницької та практичної роботи вихованців/вихованок гуртків, ознайомлення з технологією вирощування посадкового матеріалу декоративних та екзотичних рослин.

Координаційно-методична робота Відділу екології і захисту довкілля відбувається шляхом узагальнення інформації про діяльність закладів позашкільної освіти області, організації та проведення обласних заходів, поширення ефективних освітніх практик, сприяння участі учнівської молоді у міжнародних, всеукраїнських конкурсах і проєктах, а також надання методичної підтримки педагогічним працівникам ЗПО та ЗЗСО.

Упродовж 2025/2026 н/р. в ПАДІЮНі проводилися екологічні акції, квести, майстер-класи, тематичні заняття, дослідницькі та STEAM-заходи. Проведено 25 масових заходів, учасниками яких стали понад 800 осіб.

Серед важливих напрямів – участь у природоохоронних ініціативах, проведення заходів з відповідального поводження з відходами, вивчення біорізноманіття та популяризація природної спадщини Закарпаття.

Педагоги еколого-натуралістичного підрозділу здійснюють керівництво, забезпечують підбиття підсумків і визначення переможців обласних етапів всеукраїнських конкурсів, проєктів, акцій. Упродовж 2026 року Відділ екології та захисту довкілля ПАДІЮНу провів обласні етапи всеукраїнських та міжнародних конкурсів:

- Всеукраїнський конкурс „Новорічна композиція" – представлено понад 540 робіт із закладів загальної середньої та позашкільної освіти області;
- Всеукраїнська виставка-конкурс „Український сувенір" – представлено понад 420 робіт із закладів загальної середньої та позашкільної освіти області;
- Міжнародний конкурс еколого-валеологічної спрямованості на тему „Голос душі" – надіслано понад 100 творчих робіт із закладів загальної середньої та позашкільної освіти області;

- Всеукраїнський конкурс дитячого малюнка „Зоологічна галерея” – понад 316 робіт 191 вихованців/вихованок закладів загальної середньої та позашкільної освіти з 25 територіальних громад області.

У 2026 році 16 вихованців/вихованок закладів освіти Закарпатської області вибороли призові місця з еколого-натуралістичного напряму на Всеукраїнському та міжнародному рівнях, а на регіональному здобули більше 200 призових місць, нагороджені грамотами, дипломами, отримали сертифікати. У фінальних етапах всеукраїнських масових заходів вихованці/вихованки ПАДІЮН здобули 9 призових місць.

Високий рівень майстерності продемонстрували вихованці/вихованки відеостудії «Дивосвіт» на престижному Міжнародному медіа фестивалі-конкурсі «Прес Весна на Дніпрових схилах», який відбувся 15–17 травня 2026 року в м. Києві. Учасники/учасниці творчого учнівського об’єднання (керівник Людмила Бокій) вибороли почесне ІІ місце у номінації «Аудіовізуальне мистецтво/Кінофільм» із документальною стрічкою «Вітрила пам’яті».

Слід відмітити, що вихованці/вихованки відеостудії постійно беруть участь та стають призерами у дитячих конкурсах аудіовізуального мистецтва. Серед них: Міжнародні – „День Дунаю”, „Прес-весна на Дніпрових схилах”, Всеукраїнські – „В об’єктиві натураліста”, кінофестиваль „Осінні барви Буковини”, конкурс документального аматорського кіно екологічного спрямування.

Важливим напрямом діяльності профільного відділу є популяризація сучасних підходів до екологічної освіти, зокрема дослідницької та проєктної діяльності, практичного природоохоронного навчання, STEAM-освіти й освіти для сталого розвитку.

Здійснюючи координаційно-методичну діяльність, еколого-натуралістичний підрозділ Центру проводить системний моніторинг надання доступу до якісної позашкільної освіти дітей в громадах, залучення учнівства області до масових заходів екологічного змісту. Укладені угоди про співпрацю з громадами, проводяться заняття гуртків та творчих учнівських об’єднань еколого-біологічного та агробіологічного профілів.

Згідно цифрових інформаційно-аналітичних даних в Закарпатській області у 2026/2027 н/році на базі закладів загальної середньої освіти організована робота 32 еколого-натуралістичних гуртків, в яких навчається 468 вихованців/вихованок. Гурткова робота еколого-натуралістичного напряму в області проводиться на базі таких закладів загальної середньої освіти:
Хустського району: Лисичівський ЗЗСО І-ІІІ ступенів Керецьківської сільської ради; Малораковецький заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів Білківської сільської ради; Синевирський ліцей Синевирської сільської ради; **Тячівського району:** Підплешанська гімназія Нересницької сільської ради; Бедевлянський ліцей Бедевлянської сільської ради; Дубівський ліцей Дубівської селищної ради; Дубівська гімназія № 2 Дубівської селищної ради; **Мукачівського району:** Воловецький ліцей Воловецької селищної ради; Пасіцька гімназія Полянської сільської ради; Голубинська гімназія Полянської сільської ради; **Рахівського район:** Лазещинський ліцей Ясінянської селищної

ради; Квасівський заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів Ясінянської селищної ради; Заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів с. Богдан Богданської сільської ради; Заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів с. Розтоки Богданської сільської ради; **Берегівського району**: Бакошський ліцей імені Івана Франка; **Ужгородського району:** Шишлівський ліцей Холмківської сільської ради; Кам'яницький ліцей Оноківської сільської ради; Тур'є-Реметівський заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів Тур'є-Реметівської сільської ТГ; Комунальний заклад «Лінцівський ліцей Середнянської селищної ради»; Ужгородський мистецький ліцей „Перспектива"; Ужгородський ліцей № 4. У сільській місцевості -30 гуртків, 444 вихованці/вихованки, у міських поселеннях – 2 гуртка – 24 вихованці/вихованки.

Дана мережа гуртків еколого-натуралістичного напряму в області сприяє розвитку громад через залучення дітей та молоді до проєктної, дослідницької, природоохоронної та волонтерської діяльності. Вихованці/вихованки реалізують екологічні ініціативи, досліджують біорізноманіття рідного краю, вивчають органічне землеробство, принципи енергоефективності та раціонального використання природних ресурсів. Така діяльність формує ключові компетентності, підприємницьке мислення, активну громадянську позицію та допомагає молоді визначатися з майбутньою професією у сферах екології, біології, аграрного виробництва й природоохоронної діяльності. Відділ здійснює координацію діяльності цієї мережі, забезпечуючи аналітичний, методичний та інформаційний супровід та працює над розширенням доступу дітей до освітніх можливостей незалежно від місця проживання.

Практичною базою вихованців/вихованок гуртків еколого-натуралістичного напряму у закладах освіти області є учнівські навчально-дослідні земельні ділянки, загальною площею 202 001 кв. м. Структура розподілу земельних площ під учнівські навчально-дослідні ділянки в Закарпатській області:

Початкова школа: 130 кв. м

Гімназії: 109086 кв. м

Ліцеї: 92785 кв. м.

Зазначена площа свідчить про практичну та матеріально-технічну базу для розвитку еколого-натуралістичного напряму серед учнівської молоді регіону.

Для потреб освітнього процесу заклади загальної середньої та позашкільної освіти краю створили три навчальні екологічні стежки та кабінет екологічної освіти (ЕкоХаб при Ясінянському ЗЗСО І – ІІІ ступенів Рахівського району), два Музея Хліба (Нанківська гімназія та Нижньоселищенський ліцей Хустської міської ради).

За даними територіальних громад, в Закарпатській області діють 4 учнівських лісництва, до яких залучено 67 учнів/учениць, зокрема: Лисичівський ЗЗСО І-ІІІ ступенів Керецьківської сільської ради, Кам'яницький ліцей Оноківської сільської ради, Лазещинський ліцей Ясінянської селищної ради, Квасівський ЗЗСО І-ІІІ ступенів Ясінянської селищної ради. Ці осередки

позашкільної освіти допомагають учнівству опановувати основи лісівництва, брати участь у висаджуванні дерев, догляді за лісовими культурами та науково-дослідницькій роботі. Плідна співпраця з Львівським лісотехнічним університетом спрямована на забезпечення учнівства тематикою і методикою дослідницької роботи з лісознавства та лісівництва, підвищення рівня технологічної і дослідницької підготовки, залучення молоді до всеукраїнських заходів. Утім реформування лісової галузі позначилося на зменшенні підтримки діяльності учнівських лісництв.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності „ПАДІЮНу" та закладів позашкільної освіти області є налагодження, розвиток і системне вдосконалення ефективної міжінституційної співпраці з закладами освіти, природоохоронними установами, музеями та громадськими організаціями.

Така взаємодія реалізується через організацію та проведення спільних масових заходів, екологічних і природоохоронних акцій, конкурсів та освітніх ініціатив за участі або підтримки партнерських установ.

Зокрема, плідною є співпраця з Департаментом екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації, Закарпатським обласним краєзнавчим музеєм імені Тиводара Легоцького, філіями „Кам'яницьке лісове господарство" та „Берегівське лісове господарство" ДП „Ліси України", Закарпатським обласним і Виноградівським міжрайонним управліннями водного господарства, ТОВ „АВЕ" та іншими організаціями, діяльність яких спрямована на збереження довкілля та екологічну просвіту населення. З усіма організаціями укладено меморандуми про співпрацю.

Стратегічно важливою є співпраця Відділу екології та захисту довкілля ПАДІЮНу з біологічним факультетом Ужгородського національного університету. Така співпраця охоплює: участь науково-педагогічних працівників у заходах екологічного спрямування, дослідження біорізноманіття: вивчення унікальної флори та фауни Карпат, зокрема ендемічних та реліктових видів; екологічний моніторинг: оцінка стану екосистем, лісових масивів та водних ресурсів Закарпаття в умовах кліматичних змін; польові практики; проведення практики зі студентами УжНУ методистами Відділу екології та захисту довкілля ПАДІЮНу.

Співпраця педагогів Відділу екології та захисту довкілля „ПАДІЮНу" з громадською організацією „Інститут еколого-релігійних студій" є одним із ефективних інструментів для досягнення цілей освіти сталого розвитку. У межах партнерства реалізовуються екологічні та природоохоронні заходи, акції й конкурси для учнівської молоді, а також здійснюється підготовка та видання методичних і дидактичних матеріалів, спрямованих на підвищення рівня екологічної культури дітей.

Так, *конкурс «Таємничі володарі нічного неба*» став наймасштабнішим за всі роки проведення дитячих екоініціатив у співпраці з ГО „Інститут еколого-релігійних студій". Мета заходу -- формування екологічної свідомості серед дітей та молоді, привернення уваги до проблем збереження рукокрилих та сов, охорони їхніх природних місць існування. До учасників/учасниць конкурсу із 30 ТГ Закарпаття долучилися вихованці/вихованки закладів позашкільної та

загальної середньої освіти з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей та діти з м. Констанца Румунія.

На Конкурс було представлено 874 дитячі роботи у трьох номінаціях:

малюнок „Крилаті охоронці", виріб з природних чи вторинних матеріалів та екологічний проєкт „Нічні вартові".

На всеукраїнському рівні викликав зацікавлення серед дітей та учнівської молоді *конкурс „Хижаки Карпат: господарі дикої природи***",** який тривав з 27 квітня по 14 травня 2026 року. Цьогоріч захід об'єднав дітей із Закарпатської, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернівецької та Чернігівської областей навколо теми дикої природи Карпат. На конкурс надійшло понад 340 робіт, в яких учасники/учасниці по-особливому показали Ведмедя бурого (*Ursus arctos)*- зникаючий вид**,** Вовка звичайного *(Canis lupus)* - охороняється Бернською конвенцією, Рись євразійську (*Lynx lynx)* - рідкісна тварина та Кота лісового ***(****Felis silvestris)*- вразливий вид. Ці тварини, крім Вовка звичайного, занесені до Червоної книги України.

Великою популярністю серед учнівської молоді користується *Дитячий екологічний конкурс „Маленькі герої природи: комахи-запилювачі".* Конкурс є екологічною ініціативою, яка допомагає дітям краще зрозуміти важливу роль комах-запилювачів у збереженні біорізноманіття нашої планети, зрозуміти важливість екосистем та розвинути екологічну свідомість. На адресу Оргкомітету надійшло понад 400 робіт із 15 областей України**.**

На регіональному рівні проводиться *Дитячий екологічний конкурс „Карпати – довірене нам творіння".* Захід спрямований на вирішення таких ключових завдань: формування екологічної свідомості учнівства: виховання почуття відповідальності за збереження довкілля Карпатського регіону; виявлення обдарованих дітей та надання їм можливості для самовираження у різних мистецьких жанрах; привернення уваги до вразливості природи: відображення багатства, гармонії та проблем екології Карпат.

Оргкомітет отримав понад 410 робіт, триває підведення підсумків.

Дитяча екологічна конференція „Таємниці природи: відкриття юних дослідників" об'єднала вихованців/вихованок гуртків екологічного профілю Закарпатської та Донецької областей, педагогів, науковців та громадських діячів навколо важливої теми – збереження природи та формування екологічної свідомості молодого покоління. Ключовий акцент було зроблено на презентації практичного досвіду реалізації творчих проєктів та результатів науково-дослідницької діяльності у сфері збереження біорізноманіття та протидії кліматичним змінам. Захід проведений Відділом екології та захисту довкілля КЗПО „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН" спільно з Донецьким обласним еколого-натуралістичним центром, за участі керівника ГО «Інститут еколого-релігійних студій Олександра Бокотея та

керівника проєктів Союзу охорони природи Німеччини (NABU) у Східній Європі та Центральній Азії Івана Тимофєєва.

Організаційно-масова робота з вихованцями/вихованками *філії „Арніка”* спрямована на розвиток творчих здібностей дітей, формування навичок командної роботи, виховання любові до рідного краю та України, підтримку емоційного та психологічного здоров’я: конкурси, інтелектуально-пізнавальні ігри, тематичні дні, флешмоби, квести, спортивні змагання, екскурсії, пішохідні екскурсії .

Особлива увага приділялася національно-патріотичному вихованню: проведено заходи до Дня Гідності та Свободи, Дня пам’яті жертв Голодомору, Дня захисників та захисниць України тощо. Діти брали участь у тематичних годинах спілкування, конкурсах, творчих майстернях.

Для забезпечення змістовного дозвілля дітей та розвитку їхніх творчих здібностей під час відпочинку постійно долучаються педагогічні працівники Закарпатського обласного палацу дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН”.

Через партнерство із ЗЗСО педагогічні працівники профільного відділу ефективно залучають учнівство до гуртків та творчих об'єднань, забезпечуючи доступ дітей до якісної освіти. Основні форми взаємодії: спільне використання інфраструктури; інтеграція змісту освіти (узгодження програм позаурочної діяльності школи та навчальних програм позашкільної освіти); презентаційні заходи; спільні проєкти (проведення конкурсів, квестів, фестивалів, змагань, волонтерських акцій, природоохоронних заходів).

Для налагодження співпраці та реалізації спільних заходів Відділом екології та захисту довкілля ПАДІЮНу укладено відповідні угоди з ліцеєм ім. В.С. Гренджі-Донського, ліцеєм №7, ліцеєм „Інтелект ”, початковою школою № 20 м. Ужгорода; Сторожницьким ліцеєм Холмківської сільської ради Ужгородського району, Білківським ліцеєм Білківської сільсьської ради Хустського району, Кушницьким ліцеєм Керецьківської сільської ради Хустського району Керецьківської ТГ.

В умовах сучасних викликів педагогічний колектив приділяє значну увагу створенню безпечних умов для організації освітнього процесу. У корпусі № 1 ПАДІЮНу є укриття; у корпусі № 2 укриття відсутнє, тому для проведення занять використовуються бази закладів загальної середньої освіти за відповідними письмовими домовленостями.

Значна увага приділяється створенню безпечних умов освітнього процесу та гнучкій організації занять.

У ПАДІЮНі розроблено алгоритм дії працівників у разі відключення електроенергії та припинення тепло- і водопостачання, з яким ознайомлені усі педагоги.

Педагоги готують альтернативні формати навчання: дистанційні заняття, консультації онлайн, самостійні дослідницькі завдання, навчальні матеріали для роботи вдома, а за можливості – перенесення занять до приміщень, у яких забезпечено належні температурні умови, електропостачання та безпеку.

Основними документами, що регулюють освітній процес в ПАДІЮН, є Навчальний план та Освітня програма закладу на 2026-2027 навчальний рік.

З метою навчально-методичного забезпечення освітнього процесу методистами Відділу екології та захисту довкілля підготовлено та схвалено педагогічною радою Комунального закладу позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» (протокол №2 від 10.06.2026 р.) навчальні програми: «Ekolife: живи свідомо», „Основи фенології з елементами STEAM-навчання, «Природа і фантазія» .

У закладі проводиться системна робота щодо надання вихованцям/вихованкам профільних знань, формування їх практичного досвіду. У 2026/2027 навчальному році в закладі працюють гуртки еколого-біологічного: «Природа рідного краю», «Природа і я» (1), «Природа і фантазія», «Стежинками природи», «Чарівний світ природи» (1) , «Ekolife: живи свідомо» (2), «Відповідальне споживання» (1), «Природа і фантазія» (1), «Фотонатуралісти» (2), «Біологія тварин» (1), «Цілющі скарби природи» (2) та агробіологічного профілів: «Світ кімнатних рослин» (1), «Квітникарство» (2), «Дивовижний сад» (1), «Цілющі скарби природи» *(2),* «Квіти України» (1), «Флористика» (1). Усього гурткoвою роботою охоплено 386 вихованців/вихованок (29 гуртків), з них – 25 дітей з числа ВПО, 24 вихованця/ вихованки -- члени сімей учасників бойових дій.

До гуртків еколого-натуралістичного напряму залучаються також діти з особливими освітніми потребами, для яких створюються умови для участі в пізнавальній, дослідницькій і природоохоронній діяльності з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей та потреб. У гуртках ПАДІЮНу та Виноградівського ЕНЦ займаються 11 дітей з особливими освітніми потребами.

З метою психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій, практичний психолог ПАДІЮНу впроваджує педагогічний інструментарій для стабілізації емоційного стану здобувачів освіти, використовує сучасні психотехніки розвитку життєстійкості дітей в умовах війни.

Педагогами використовується комплекс занять та тренінгів: терапія малюнком, ігрова терапія (квест), анімалотерапія, майстер-класи, екскурсії, навчально-польові практики, практична природоохоронна робота.

Такі форми роботи сприяють соціальній адаптації, розвитку емпатії та відповідального ставлення дітей до природи.

Педагогами закладу приділяється особлива увага професійній орієнтації та допрофесійній підготовці вихованців/вихованок. Базою для наочного навчання, проведення біологічних досліджень, екологічного виховання та розвитку гуманного ставлення до природи у дітей є два типові куточки живої природи в КЗПО „ПАДІЮН”:

Відкриття STEAM-центру в ПАДІЮНі забезпечує впровадження інноваційних підходів до позашкільної освіти, розвиток дослідницьких і технічних навичок вихованців/вихованок та розширення можливостей еколого-натуралістичної й міждисциплінарної роботи.

У структурі STEAM-центру:

- Еколабораторія (екопроєкти та тематичні дослідження);
- Технолаб (3D-моделювання, друк, лазерне вирізування);
- Арт-лабораторія (гончарство, декор);
- Фотовідеолабораторія (фото-, відео-, медіапродукція).

Діяльність STEM-центру орієнтована на роботу з вихованцями/вихованками різного віку у форматі освітніх досліджень, творчих ініціатив та прикладного STEAM-дизайну. Навчання відбувається як у сталих гуртках, так і у межах тематичних проєктів, що охоплюють екологічні, технічні та мистецькі напрями.

Проєктна діяльність сприяє розвитку у вихованців/вихованок екологічної компетентності, творчого мислення й відповідальності за збереження навколишнього середовища.

Відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки та Національного еколого-натуралістичного центру, надається перевага гурткам, які працюють за навчальними програмами з контентом, відповідним до умов війни.

У ПАДІЮН запроваджуються нові напрями роботи для широкого застосування проактивних видів діяльності у сфері позашкільної освіти, які відповідають компетентнісному та діяльнісному підходам (проєктна, підприємницька, дослідницька, волонтерська діяльність).

У партнерстві з інститутами громадянського суспільства, закладами вищої освіти, установами ПЗФ України педагогічний колектив ПАДІЮН проводить заходи з національно-патріотичного виховання дітей та молоді, формування та утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Особлива увага в освітньому процесі закладу приділяється питанням сталого природозберігаючого розвитку. З цією метою 01-05 червня ц. р для вихованців/вихованок Відділу екології і захисту довкілля ПАДІЮНу проведено *екологічний практикум „Зелені пригоди юних екологів*" (Green Adventures of Young Ecologists). Кожен день мав свою тему, кольоровий дрескод та цікаву локацію, де діти досліджували природу, навчалися працювати в команді та відкривали для себе нові грані рідного краю.

Зміст освітньої, організаційно-масової, методичної роботи педагогічного колективу визначено Стратегією розвитку закладу на 2024 – 2028 роки (Схвалено педагогічною радою Комунального закладу позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» Закарпатської обласної ради (протокол № 3 від 18.09.2024 р.), Положенням про формування в закладі внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Управлінська й методична діяльність здійснюється в контексті науково-методичної проблеми, над якою працює заклад*:* „Інноваційна діяльність педагогів як умова формування та розвитку життєвих компетенцій вихованців/вихованок у освітньому просторі закладу позашкільної освіти".

Серед важливих заходів – авторська педагогічна майстерня «STEM – світ інноваційних можливостей: досвід роботи закладів позашкільної та загальної середньої освіти Закарпатської області» та обласна педагогічна майстерня «Освіта сталого розвитку. Досвід роботи закладів освіти Закарпатської області», які було проведено у 2025 році.

У закладі проводиться системна робота з організації безперервного професійного розвитку педагогічних працівників, це дозволяє забезпечити доступність кожного педагогічного працівника до якісної професійної освіти за профілем педагогічної діяльності з урахуванням його професійних потреб та інтересів.

Педагогічний колектив Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Виноградівської міської ради продовжує роботу над реалізацією *освітнього проєкту «Система розвитку освітнього менеджменту в багатопрофільних закладах позашкільної освіти*». Поширення ідей інноваційної діяльності учасниками проєкту проводилась шляхом організації заходів навчально-методичного спрямування, участі на міському, регіональному, всеукраїнському, міжнародному рівні.

Варто також відзначити участь педагогів Відділу екології і захисту довкілля в реалізації *міжнародного проєкту «Зелені скарби Карпат*», який упродовж року втілювала на Закарпатті ГО «Щасливі діти» у партнерстві зі словацькою організацією Machaon International та Словацькою асоціацією гірських провідників в межах програми Interreg VI-A NEXT. Головна мета проєкту -- оновлення підходів до природничої освіти, залучення дітей і молоді до пізнання Карпат та формування екологічної свідомості через гру, практичний досвід, дослідження та інтерактивні форми навчання. Таким вимогам відповідав створений «Посібник із екологічного виховання та природничої педагогіки». Співавторкою посібника є методистка відділу Ольга Величканич.

Також у рамках проєкту Оксана Кремінь, зав. Відділу екології та захисту довкілля ПАДІЮН, провела тренінги із природничої педагогіки для педагогів ЗПО, ЗЗСО та працівників Національних природних парків. Тренінги мали суто практичний характер та покликані змінити підхід до екологічної освіти з акцентом на інтерактивність.

Подальше вдосконалення професійної компетентності педагогів в планах підвищення кваліфікації пов’язано з дослідницьким навчанням, проєктною діяльністю, екологічним моніторингом, цифровими інструментами, інклюзивними практиками та методами формування відповідального ставлення до довкілля.

З актуальних питань розвитку позашкільної освіти проводяться засідання педагогічної та методичної рад: розглядалися питання якості та ефективності освітнього процесу, професійної майстерності педагогів, впровадження STEM-технологій в освітній процес, питання компетентністного підходу як стратегічного орієнтиру модернізації змісту позашкільної освіти, пріоритетність національно-патріотичного виховання.

Методична служба приділяє велику увагу вивченню, узагальненню та популяризації кращих освітніх практик педагогів області з реалізації учнівських

ініціатив, патріотичних, природоохоронних, доброчинних справ у громадах. У профільному відділі ПАДІЮНу створений банк даних методичних напрацювань педагогів, зокрема методистів, педагогів, що атестуються та учасників конкурсів педагогічної майстерності.

Значна увага приділяється видавничій роботі. Упродовж 2026 року методистка Ольга Величканич підготувала Робочий зошит „Таємничі володарі нічного неба" (2026) та дидактичні матеріали, видані за сприяння громадських екологічних організацій: „Птахи"; „Плазуни"; „Дикі комахи-запилювачі», „Кажани"; „Сортування сміття"; „Хижаки Карпат".

Відділ екології та захисту довкілля ПАДІЮН має окрему сторінку ФБ, на якій висвітлюються екологічні акції, квести, майстер-класи, дослідницькі заняття, STEAM-заходи та інші ініціативи, що проводяться відділом та спрямовані на формування екологічної культури.

Разом з тим у діяльності закладу є проблеми, які потребують вирішення. На засіданні Круглого столу педагогічних працівників закладу порушувалися питання щодо:

1. Зменшення кількості педагогічних працівників еколого-натуралістичного напряму в області: з 30 у 2024 році до 26 у 2025 році.
2. Збереження мережі гуртків. Кількість гуртків зменшилася з 82 до 80, що актуалізує питання підтримки гурткової роботи в громадах.
3. Доступність позашкільної освіти. Необхідно розширювати можливості залучення дітей із сільської місцевості, дітей з особливими освітніми потребами та інших категорій вихованців/вихованок, які можуть потребувати додаткової підтримки.
4. Матеріально-технічне забезпечення. Потребує уваги оновлення обладнання для практичних занять, дослідницької роботи, природничих спостережень і реалізації сучасних освітніх проєктів.

ПАДІЮН виконує важливу роль у розвитку еколого-натуралістичного напряму позашкільної освіти Закарпатської області через організацію освітніх і масових заходів, поширення сучасних педагогічних практик, залучення дітей до дослідницької та природоохоронної діяльності, а також підтримку партнерської взаємодії між закладами освіти.

Водночас актуальними залишаються питання кадрового забезпечення, збереження мережі гуртків, доступності позашкільної освіти, безпеки та оновлення матеріально-технічної бази.

Методист
Національного еколого-
натуралістичного центру
учнівської молоді,
спеціаліст вищої кваліфікаційної
категорії Ольга Драган